

Sėklos normos apskaičiavimo atmintinė

Siekiant suformuoti tolygų ir tinkamo tankumo pasėlį, sėklos sėjos normą tikslinga paskaičiuoti pagal sėklos kokybinius parametrus.

Visų pirma, reikia apskaičiuoti ūkinę vertę. Tai galime atlikti tik tuomet, kai žinome turimų sėklų švarumą bei daigumą.

Įsigijus sertifikuotą sėklą, šiuos parametrus galima rasti sertifikate arba etiketėje. Planuojant sėti savo užaugintas sėklas, jų švarumą ir daigumą galima nustatyti namų sąlygomis. Vis tik rekomenduojama jas išsitiirti laboratorijoje. Vertėtų žinoti ir įvertinti, kad lauko daigumas visada mažesnis už laboratorinį. Sėklų kokybės nustatymo protokole rasite gautų rodiklių paaiškinimus. Vienas iš svarbiausių rodmenų – normalus daigumas, žymimas NG. Šis rodmuo naudojamas apskaičiuojant sėklų ūkinę vertę.

Sėklų švarumas nustatomas pasvėrus dulkes ir kitas smulkias priemaišų daleles: piktžolių sėklas, šiaudų ar varpų nuotrupas, suskylusius grūdus ar jų daleles bendroje sėklų masėje.

Sėklų ūkinė vertė apskaičiuojama pagal formulę:

$$\text{Sėklų ūkinė vertė, \%} = \frac{\text{Daigumas, \%} \times \text{Švarumas, \%}}{100}$$

Turint sėklų ūkinę vertę, toliau skaičiuojame sėklų normą fiziniu svoriu, kilogramais:

$$\text{Sėklų norma, kg/ha} = \frac{1000 \text{ sėklų masė, g} \times \text{Sėklų norma, mln./ha} \times 100^*}{\text{Sėklų ūkinė vertė, \%}}$$

Sėklų norma skaičiuojama milijonais daigių sėklų į hektarą, rekomenduojama atsižvelgti pagal Lietuvos zonas, galima naudotis LAMMC Žemdirbystės instituto nustatytais duomenimis.

Javų sėklų normos (LAMMC ŽI duomenys)*

Augalo pavadinimas	Milijonais daigių sėklų į hektarą		
	Vakarų zona	Vidurio zona	Rytų zona
Žieminiai kviečiai	4,5–5,0	4,0–4,5	5,0–5,5
Žieminiai rugiai	5,0–5,5	4,5–5,0	5,0–5,5
Vasariniai miežiai	4,5–5,0	4,0–4,5	4,5–5,0
Avižos	6,0–6,5	5,5–6,0	6,0–6,5
Žirniai	1,0–1,2	1,0–1,2	1,0–1,2

Pupų sėklų normos

Rekomenduojama pupų sėklų norma yra 0,4–0,6 mln./ha daigų sėklų. Ji priklauso nuo dirvožemio sunkumo, sukultūrinimo lygio ir sėjos laiko. Didesnė sėklos norma naudojama, kai sėjama pavėluotai, piktžolėtose dirvose ir labai anksti. Lengvesniuose dirvožemiuose sėjama mažesnė, sunkesniuose – didesnė sėklos norma.

Rapsų sėklų norma

Hibridinių veislių vasarinių rapsų rekomenduojama sėklų norma – apie 0,8 mln./ha, linijinių – 1,2 mln./ha daigų sėklų. Kad būtų suformuotas optimalus pasėlio tankumas, žieminių rapsų hibridinių veislių rekomenduojama sėti apie 0,5 mln./ha, linijinių – 0,7 mln./ha daigų sėklų. Dažniausiai hibridinių rapsų sėklos parduodamos pakuotėmis po 2,1 mln. daigų sėklų. Tokios pakuotės pakanka užsėti apie 3 ha ploto.

Kvietrugių sėklų norma

Priklausomai nuo dirvožemio granulimetrinės sudėties rekomenduojama žieminių kvietrugių sėklų norma yra 3,5–5,5 mln./ha: lengvuose ir vidutinio sunkumo priemoliuose – 3,5–4,5; priesmėliuose ir sunkiuose priemoliuose – 4,5–5,5 mln./ha. Keičiant sėklos normą, galima reguliuoti pasėlio tankumą, tuo pačiu ir kenkėjams bei ligoms vystytis ekologines sąlygas. Tankesniuose pasėliuose labiau plinta ligos, o mažiau – kenkėjai ir piktžolės.

Žieminių miežių sėklų norma

Jų plotai kiekvienais metais didėja. Tai lemia ankstyvas jų derliaus nuėmimas ir didelis derlingumas. Pagal atliktus mokslinius tyrimus hibridinių miežių sėklų norma yra 1,8–2,0 mln./ha, tai yra vos 80 kg/ha, nes šie javai labai gausiai išsikrūmija.

Kad žemdirbiams būtų patogų, sukurtos sėklų normos skaičiuoklės, kurias galima rasti interneto svetainėse. Viena jų yra IKMIS portale: <https://www.ikmis.lt/Bundles/ep3/skaiciuokles/seklos-normos-skaiciuokle>.

Į skaičiuoklę reikia įrašyti 1000-čio grūdų masę (g), sėklų normą (mln./ha), sėklų švarumą (proc.) ir daigumą (proc.). Atlikus šiuos veiksmus, bus paskaičiuota sėklų ūkinė vertė (proc.) ir rekomenduojama sėklų norma sėjai (kg/ha).

Primename, kad sėti geriausiai tinka gerai išvalyta ir geros ūkinės vertės sėkla, kurios daigumas ne mažesnis kaip 85 proc., švarumas – 98 proc., sėklų drėgmė ne didesnė kaip 15,5 proc. Sėkla turi būti pakankamai stambi, kuo mažiau pažeista patogenų. Tokių sėklų dygimo energija gera, jos greitai sudygsta, susiformuoja vienodesnis pasėlis.